

en de CCEE, in november 2023 en 2024. Dit zorgde voor een groter bewustzijn van het proces binnen de organisaties en voor een voortdurende uitwisseling over de onderwerpen van de *Charta*. Aangezien de leden van het gezamenlijk comité uit verschillende denominaties en landen afkomstig waren, droegen deze uitwisselingen ook bij aan een beter begrip van de diverse lokale situaties en uitdagingen van kerken in Europa.

Het herzien van een oecumenisch document als de *Charta* betekent dat men zich niet alleen vertrouwd moet maken met de bestaande tekst, maar ook met de receptiegeschiedenis ervan, die in dit geval binnen Europa sterk verschilde, en dat men uit deze geschiedenis lering moet trekken. Zo kreeg de oorspronkelijke *Charta* veel aandacht in kerken in Duitsland en in de gevestigde protestantse kerken. Dit kan niet alleen te danken zijn aan de krachtige promotie van de tekst door de Duitse Arbeitsgemeinschaft Christlicher Kirchen (ACK), maar ook aan de opzet en de stijl van de oorspronkelijke *Charta*, die sterk lijkt op protestantse tradities. De herzieningswerkgroep streefde er dan ook naar om de tekst toegankelijker te maken voor meer denominaties door deze steviger te verankeren in theologie, liturgie en evangelisatie, terwijl tegelijkertijd het erfgoed van de tekst behouden zou moeten blijven. Een herzieningsproces is dus niet alleen gericht op de tekst zoals die tot stand is gekomen, naar de ontvangst ervan, maar ook op de mogelijke toekomst in een geactualiseerde vorm. Daarbij wordt rekening gehouden met verschillende geografische, sociaal-politieke, culturele en confessionele contexten.

De verscheidenheid aan achtergronden van de leden van de werkgroep, de regelmatige samenwerking met leden van de bestuursorganen van de CEC en de CCEE en de gesprekken met thematische deskundigen met verschillende achtergronden hebben bijgedragen aan een genuanceerder begrip van de vele contexten waarvoor de geactualiseerde *Charta* bedoeld was. Hier werd duidelijk dat het zorgvuldig afwegen van de vertegenwoordiging in oecumenische, politieke en soortgelijke internationale groepen niet alleen iets is dat een bepaald protocol vereist. Integendeel: vooral als regionale en confessionele vertegenwoordiging gepaard gaat met verschillende soorten expertise en ervaring, is een dergelijke afweging doorslaggevend voor de kwaliteit van het werk dat een groep kan verrichten. Toch kan zelfs de meest evenwichtige groep niet alle perspectieven representeren. Bovendien lopen een dergelijke groep en haar institutionele partners het risico verstrikt te raken in het proces, gedomineerd door de perspectieven van insiders en specifieke behoeften die verband houden met een tekst en de herziening daarvan. Om dit interne perspectief te compenseren, was vanaf het begin duidelijk dat

een proces van raadpleging onder de kerken een cruciaal onderdeel van de herziening moest zijn.

Daartoe stelde de werkgroep tegen maart 2024 een eerste ontwerp voor de geactualiseerde *Charta Oecumenica* op. Tegelijkertijd heeft zij het proces van raadpleging gepland en een drieledige procedure voorgesteld. Ten eerste zou het proces institutioneel worden uitgevoerd via gevestigde kanalen naar lidkerken, nationale bisschoppenconferenties, nationale Raden van Kerken en partnerorganisaties. Ten tweede zou er een open online raadpleging plaatsvinden, waarbij het ontwerp op een webpagina zou worden gepubliceerd en reacties via e-mail zouden worden uitgenodigd. Deze optie was vooral bedoeld voor *grassroots*-bewegingen en individuen die zich inzetten voor oecumene. Ten derde zouden geselecteerde personen en initiatieven uit de oecumenische wereld rechtstreeks worden geraadpleegd. Dit omvatte webinars en online bijeenkomsten, zowel voor een algemeen publiek, zoals op 4 september 2024 met de voorzitters en medevoorzitters van de CEC en de CCEE, als voor specifieke groepen, zoals jongeren en oecumenische jongerenorganisaties, op 26 november 2024.

Dit proces van raadpleging betekende dat de procedure voor het opstellen van een oecumenisch consensusdocument vrij breed was, zoals ook het geval was geweest bij de oorspronkelijke *Charta*.³⁶ CEC en CCEE besloten dat iedereen het recht zou hebben om op het ontwerp te reageren, zonder beperkingen op het gebied van geografische gebieden, kerken of andere affiliaties, zowel institutioneel als individueel. De commentatoren werd gevraagd om zich te identificeren op basis van hun land van herkomst of verblijfplaats en kerkelijke familie, en wel om twee redenen: ten eerste om te zien of het aantal reacties evenwichtig verdeeld was over de regio's en denominaties, en ten tweede om de achtergrond van specifieke opmerkingen beter te kunnen begrijpen. Hoewel het ontwerp van de geactualiseerde *Charta Oecumenica* alleen in het Engels werd verspreid, konden opmerkingen worden ingediend in het Engels, Frans, Duits, Italiaans, Pools en Spaans, wat bijdroeg aan het verminderen van taalbarrières. Nadat het ontwerp en het proces door de relevante commissies waren goedgekeurd, begon de raadpleging door middel van institutionele kanalen, de speciale webpagina en persoonlijke gesprekken.

Aanvankelijk was de termijn van het proces van raadpleging vastgesteld op 1 juli tot 15 oktober 2024. Al snel werd echter duidelijk dat

³⁶ Ionita, 'How the *Charta Oecumenica* Came to Be', 30-33.